

Klimaatverandering

Elise Broekema & Linda Kooijmans

Centrum voor Isotopenonderzoek, Rijksuniversiteit Groningen

Wat gaan we doen?

1e uur

15 min: Uitleg Klimaat

15 min: Experiment met planten

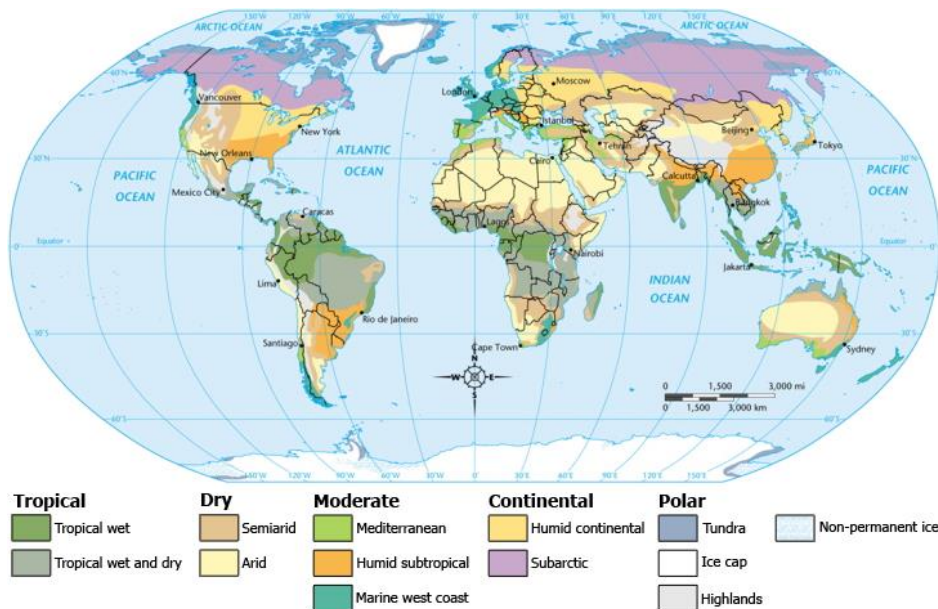
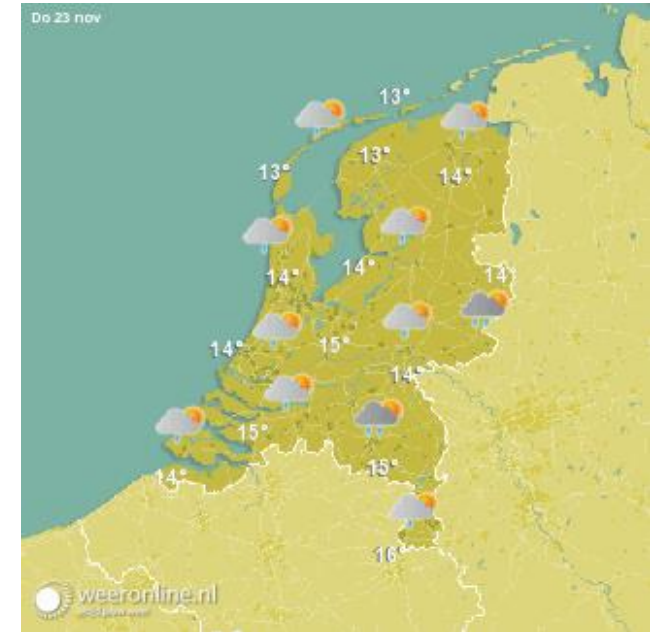
15 min: Uitleg klimaat

15 min: Pauze

2e uur

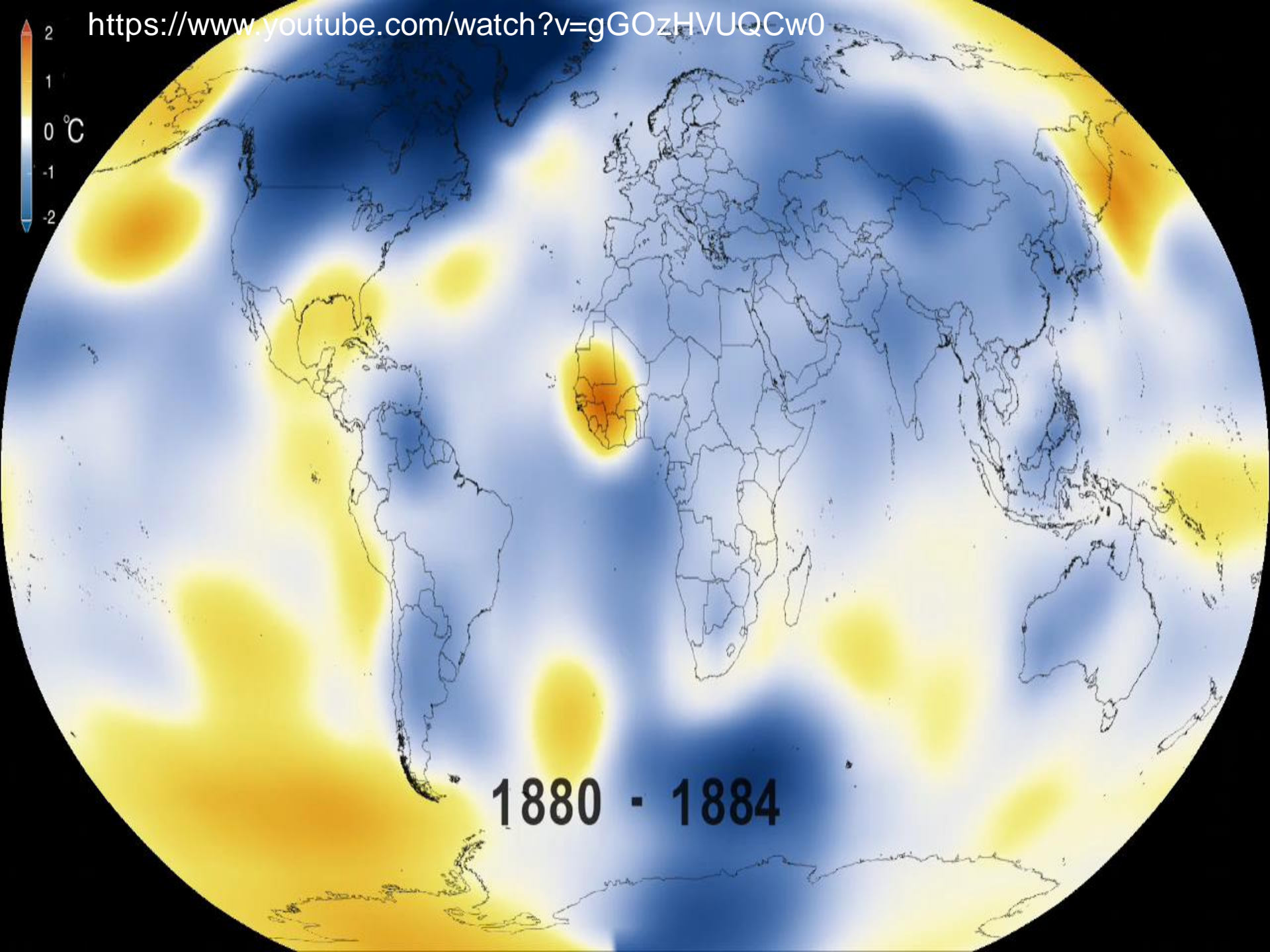
Experiment broeikaseffect

- > Wat is het weer?
  - Wat je vandaag aan doet

- > Wat is klimaat?
  - Wat er in je klerenkast hangt

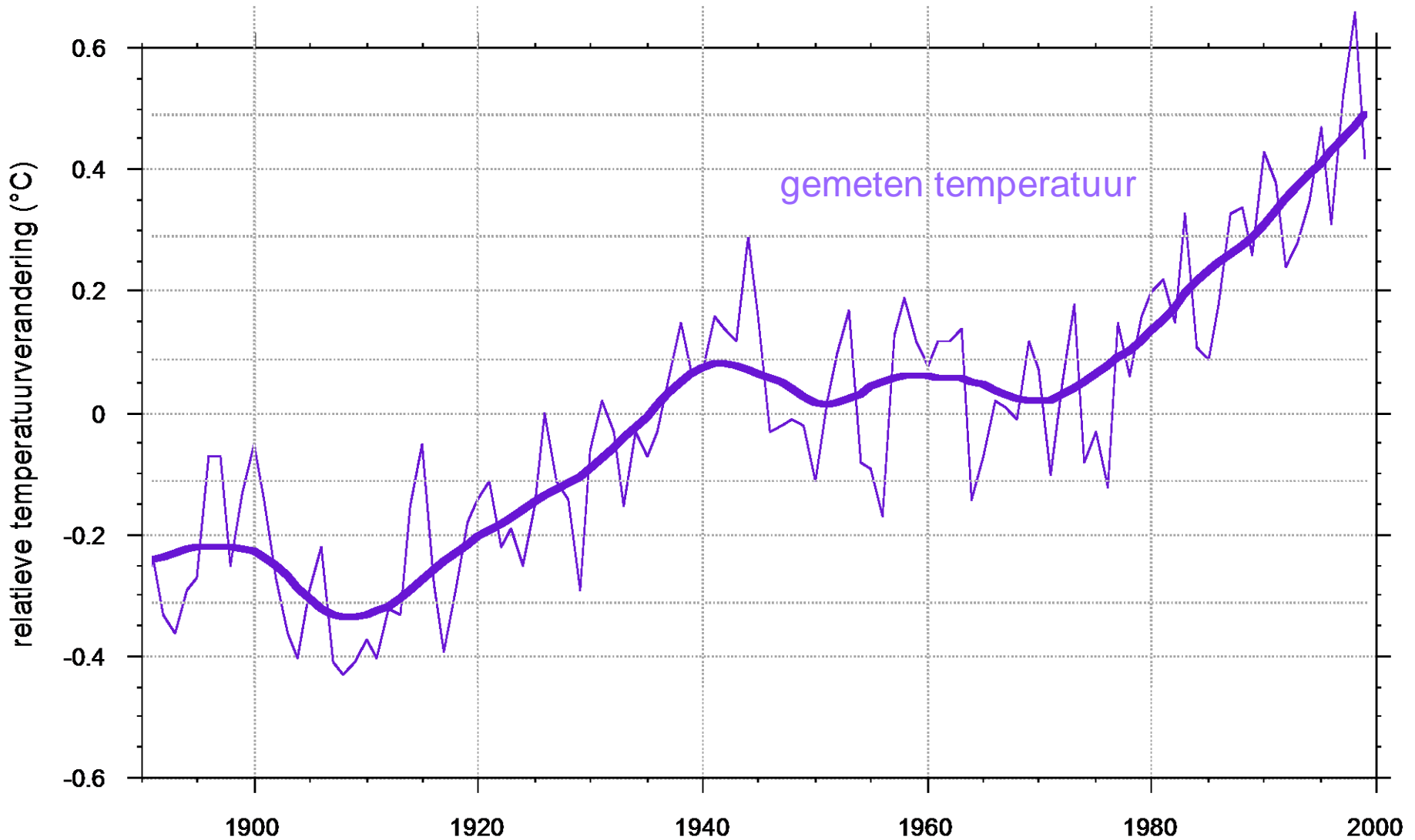

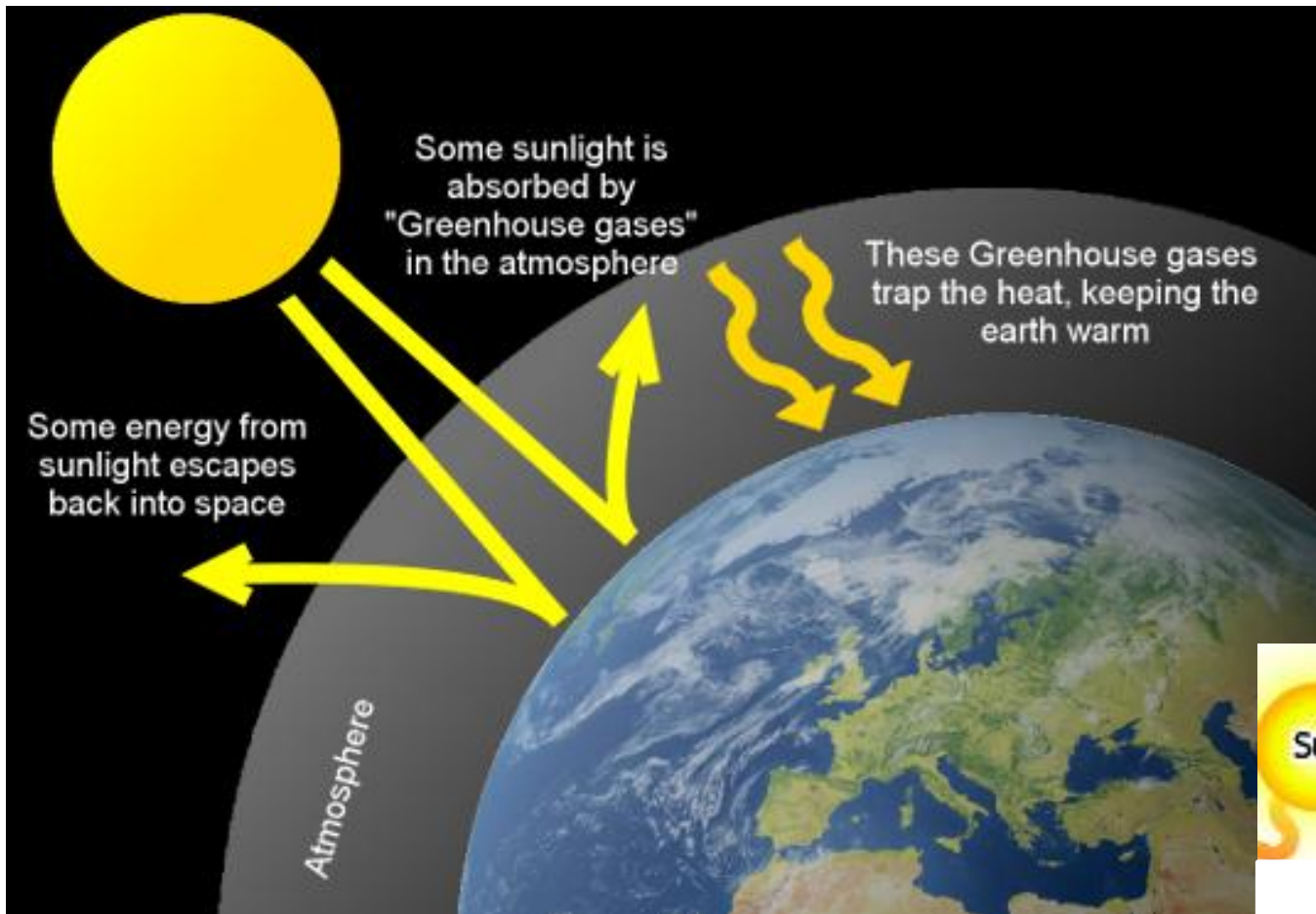

<https://www.youtube.com/watch?v=gGOzHVUQCw0>

Temperatuur gaat omhoog

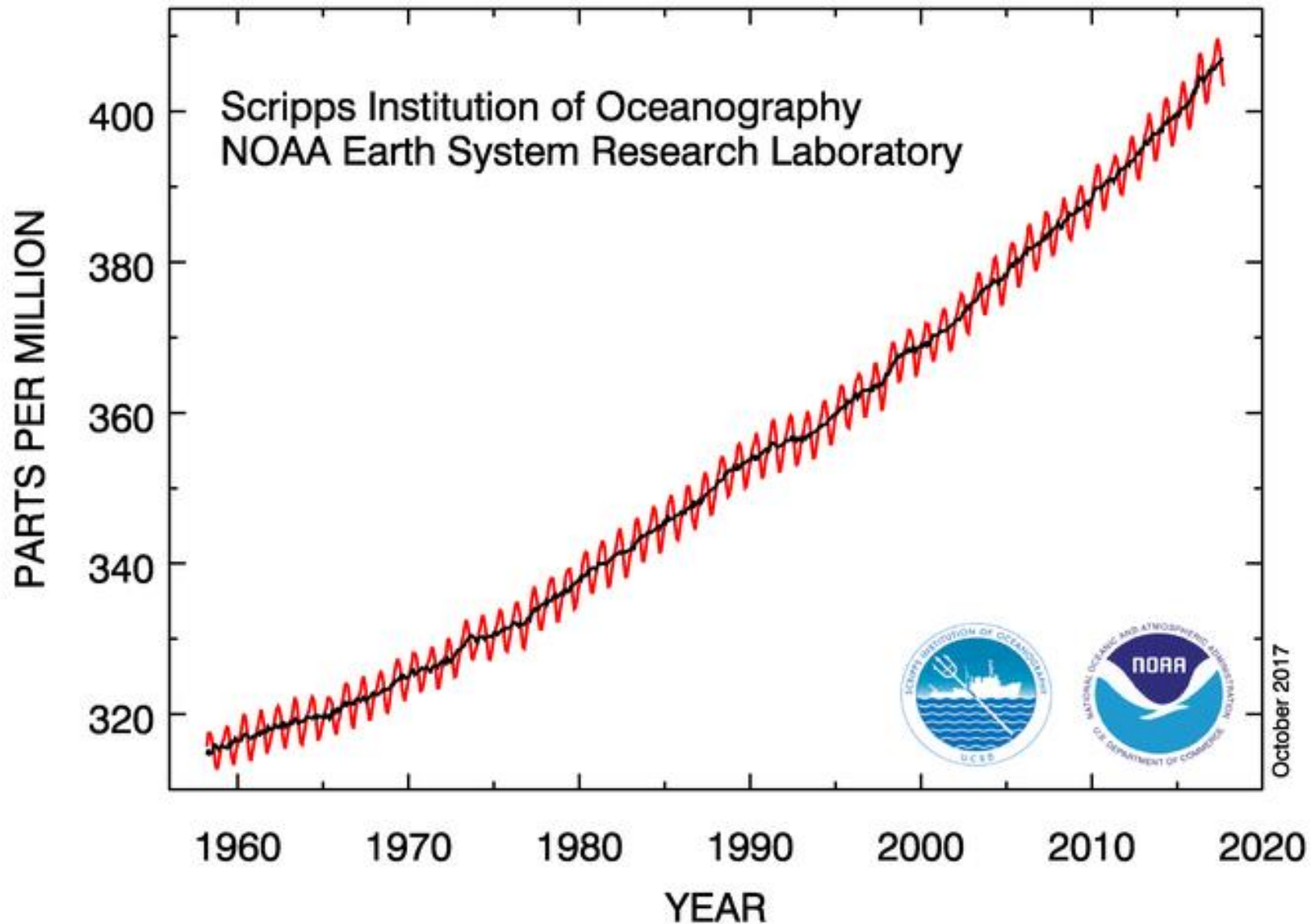

Broeikasgassen
houden warmte
vast in de
atmosfeer

CO₂ concentraties stijgen

Verbranding van fossiele brandstoffen levert CO₂ op

Voorbeelden uit ons dagelijks leven:

Gemiddelde hoeveelheden CO₂

Wasmachine	1 kg per gemiddelde was
Computer	70 g per uur
elektrische oven	600 g voor een cake of taart
warne douche	3 kg voor 10 minuten
verwarming	25 kg voor een koude winterdag
auto	20 kg voor een rit van 100 km
vliegtuig	2400 kg pp retour Amsterdam-Los Angeles

Opgeteld voor Nederland(ers)...

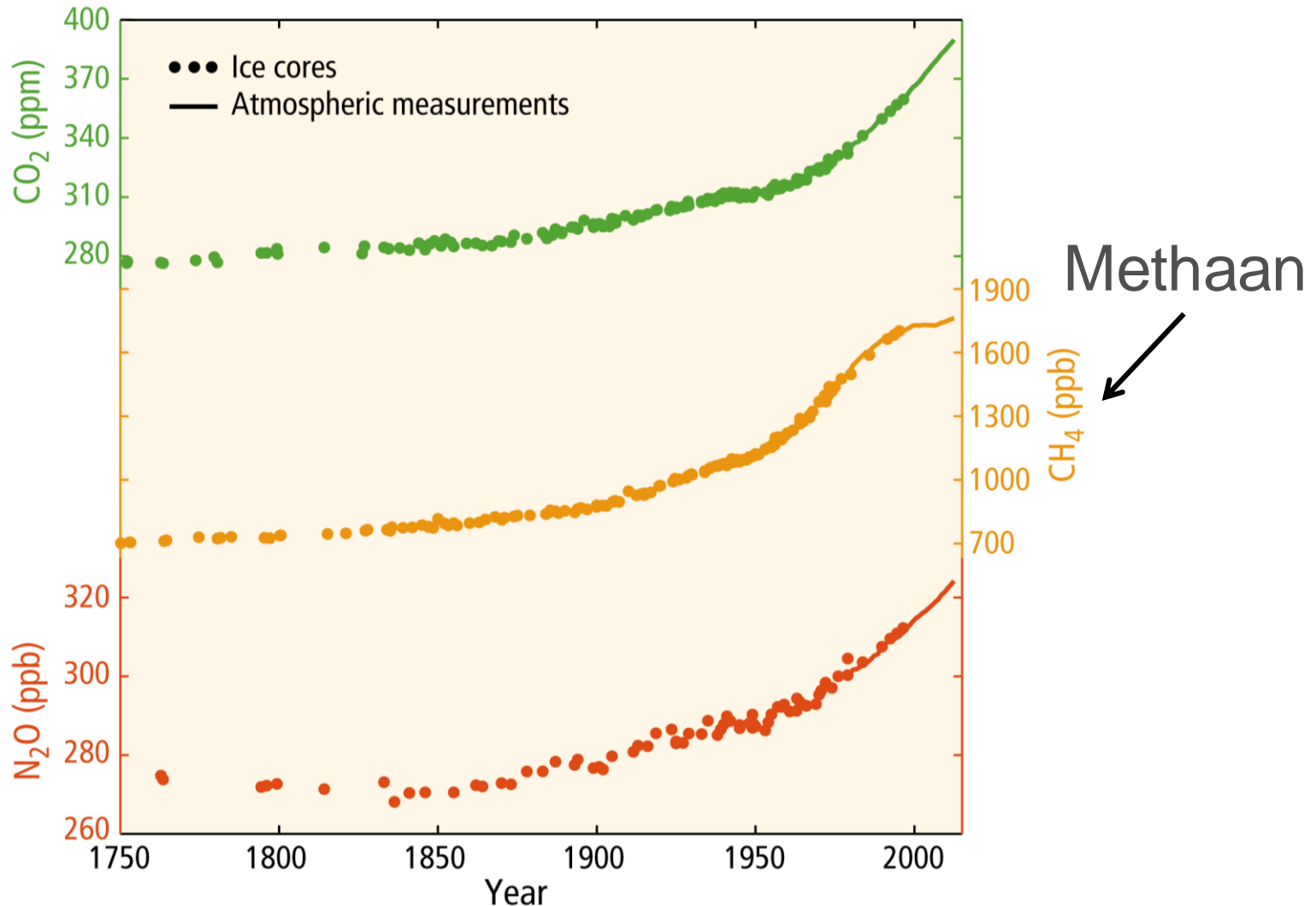
Nederland: zo'n **10000 kg** CO₂ per persoon per jaar !!

Gezin met 2 kinderen: 800 kg elke week !!

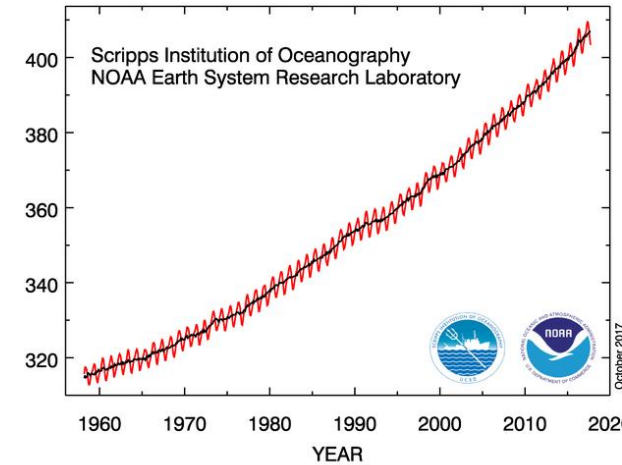
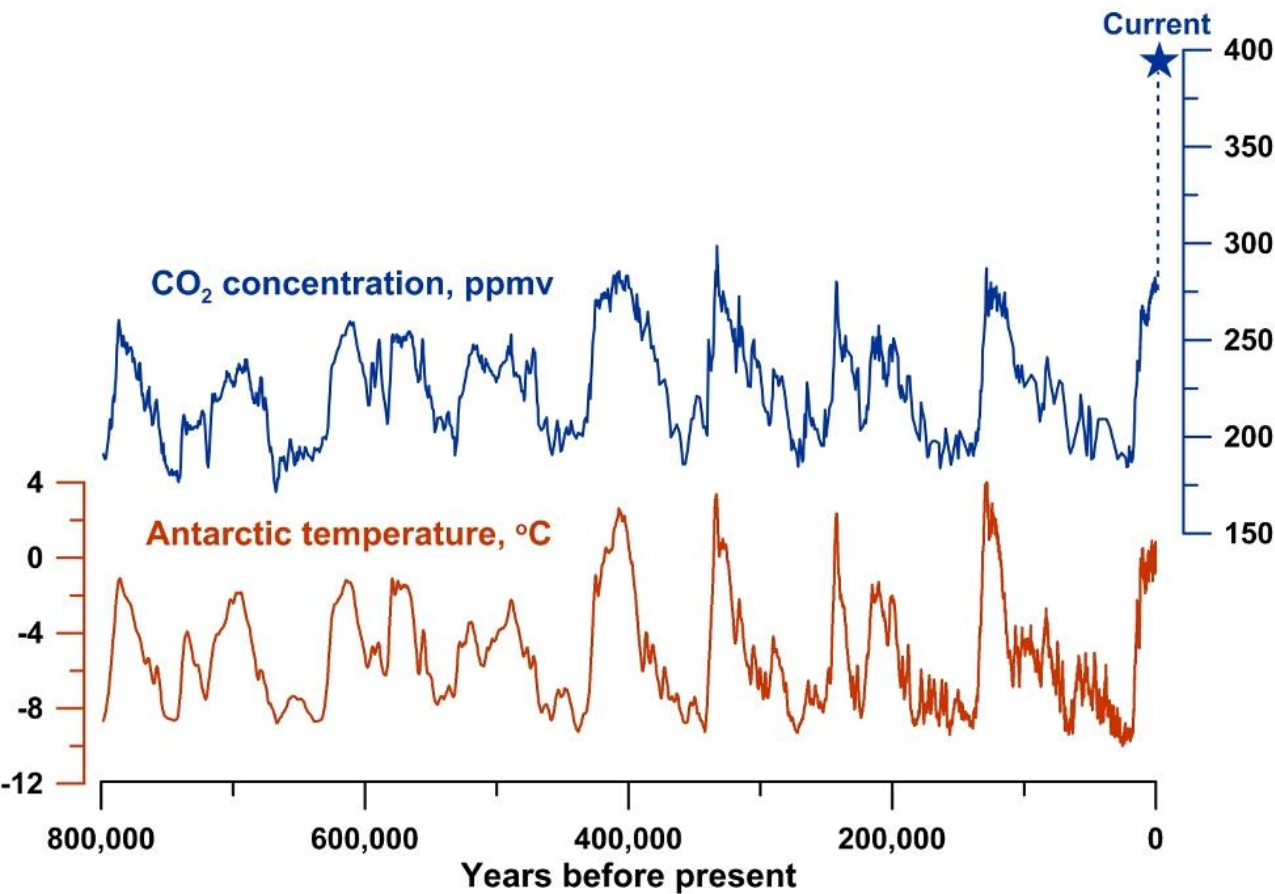
17 miljoen Nederlanders zorgen in 4 jaar voor 1 ppm stijging

Niet alleen CO₂ draagt bij aan het broeikaseffect

Het klimaat is nooit constant

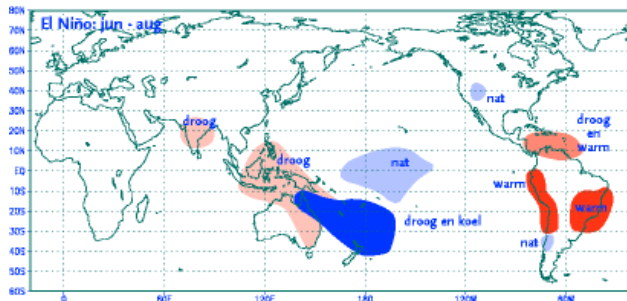
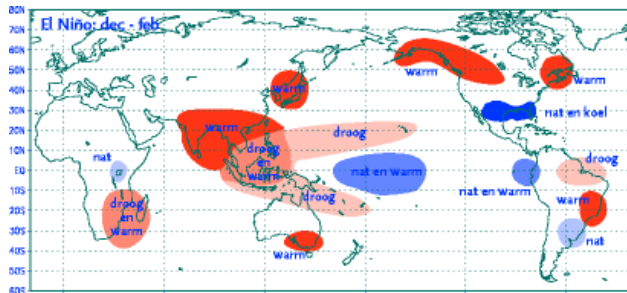
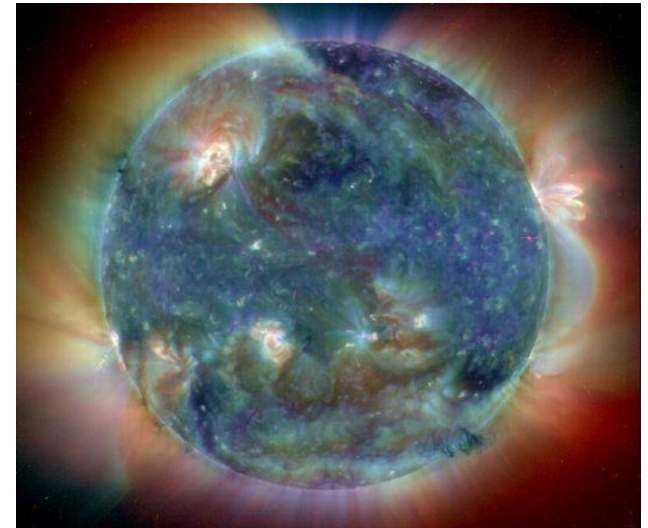

Natuurlijke klimaatvariatie

1. Vulkaanuitbarstingen

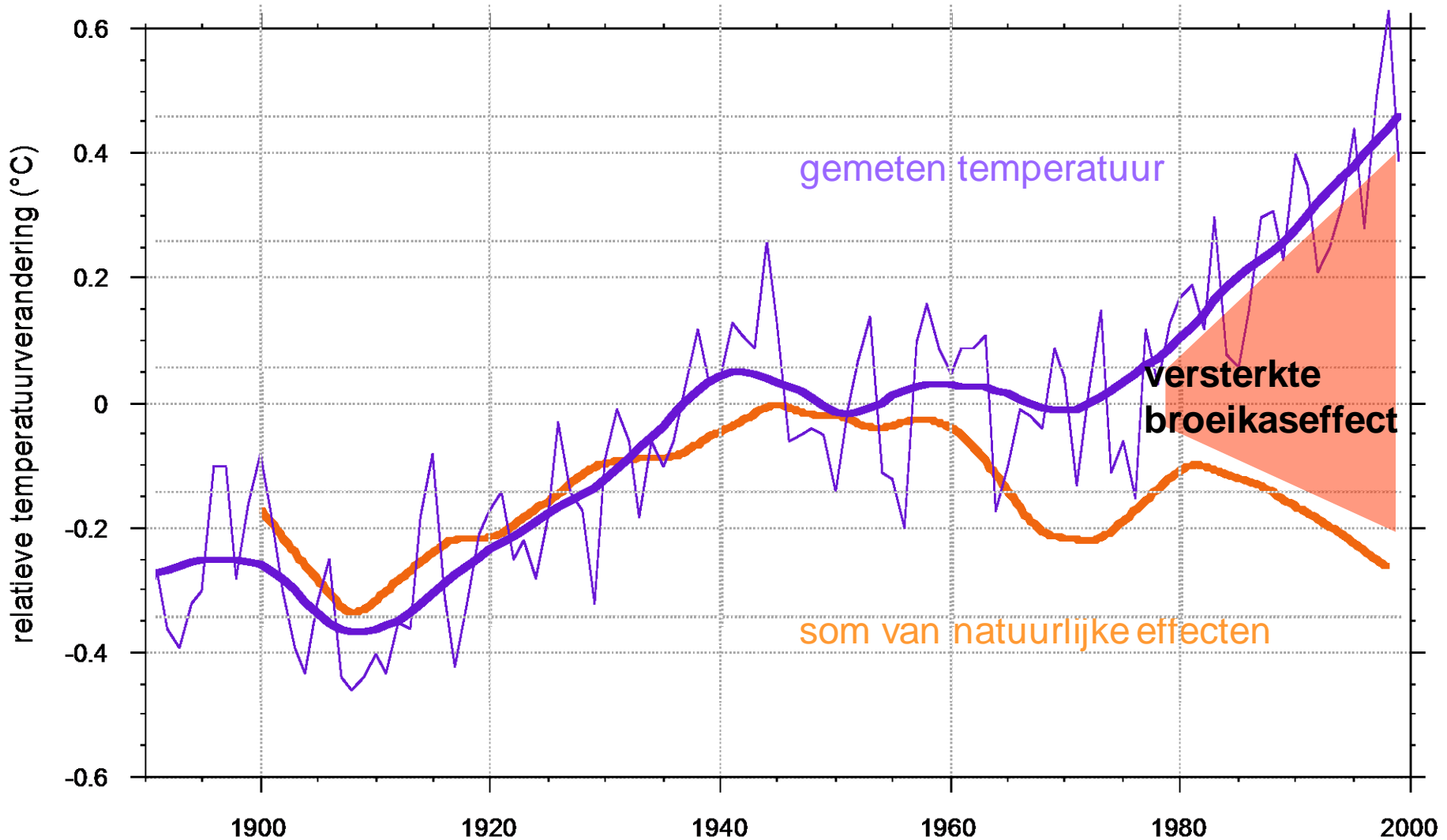
2. Zonneactiviteit

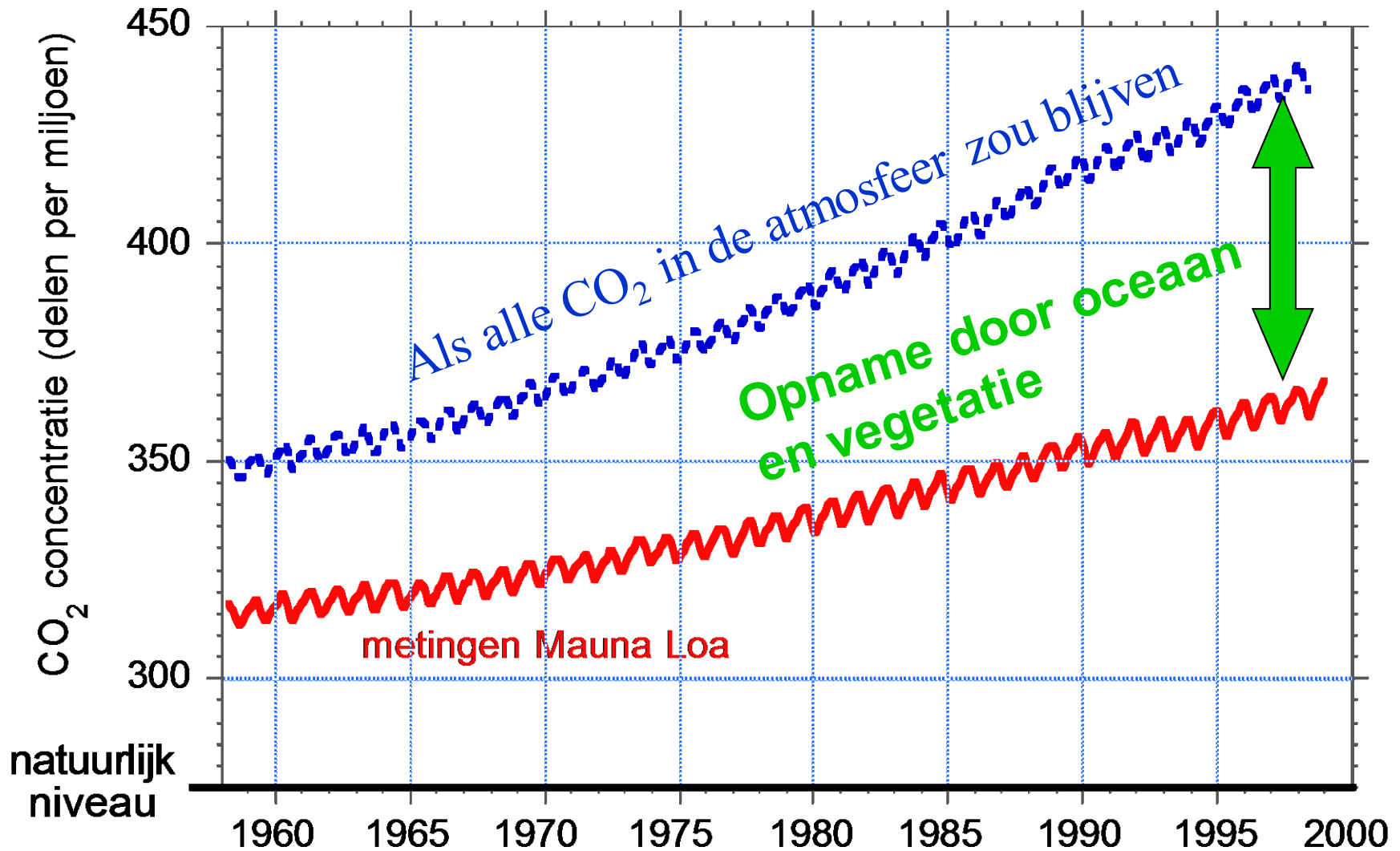
3. El Niño, oceaan-atmosfeerinteractie

Vergelijk het gemeten temperatuursverloop met dat van natuurlijke effecten

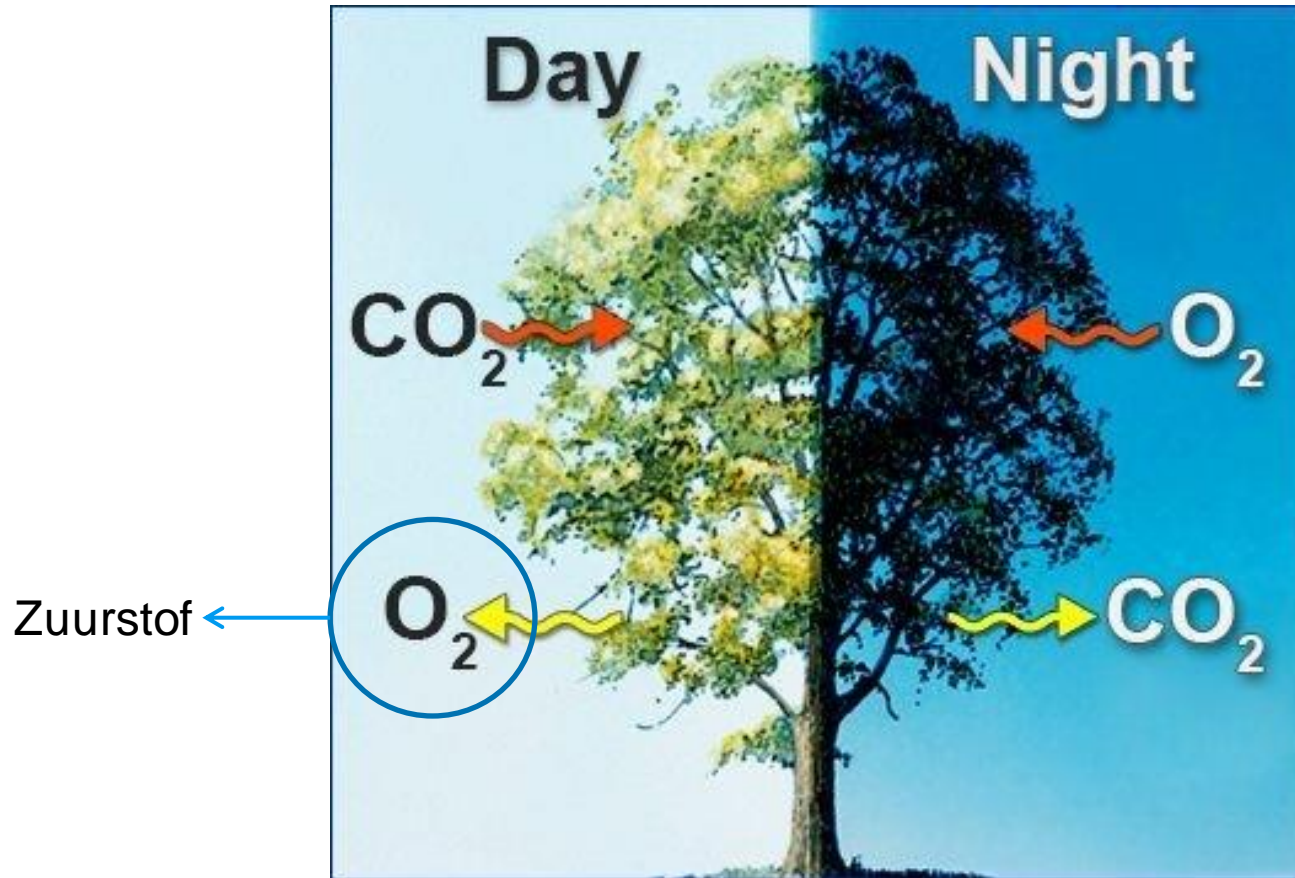
Niet alle uitgestoten CO₂ blijft in de atmosfeer

Planten verlagen CO_2 in de lucht

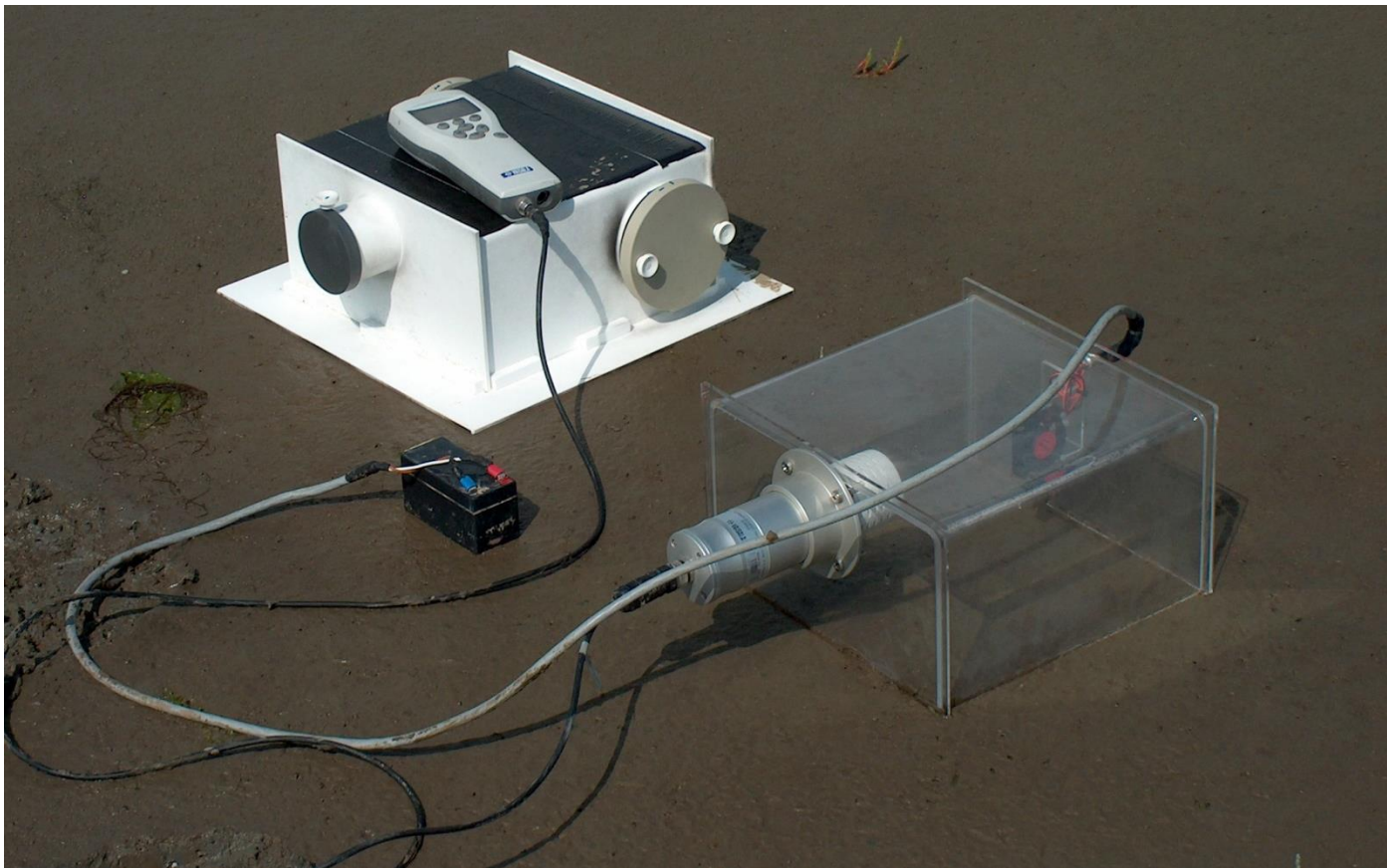
Zon + water + $\text{CO}_2 \longrightarrow$ Suiker + O_2

Suiker + $\text{O}_2 \longrightarrow$ water + CO_2

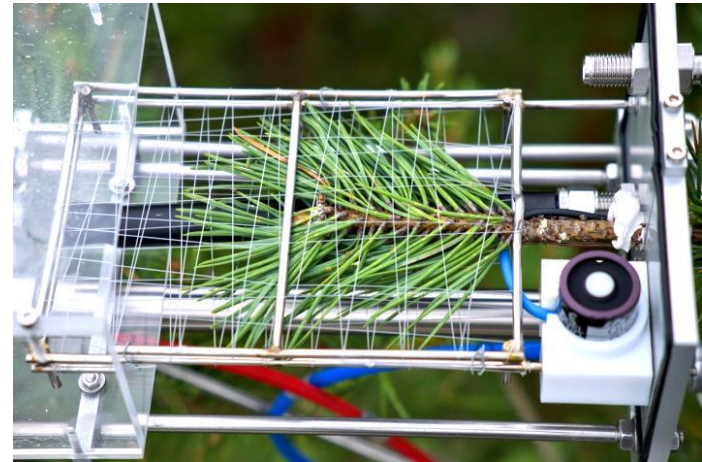
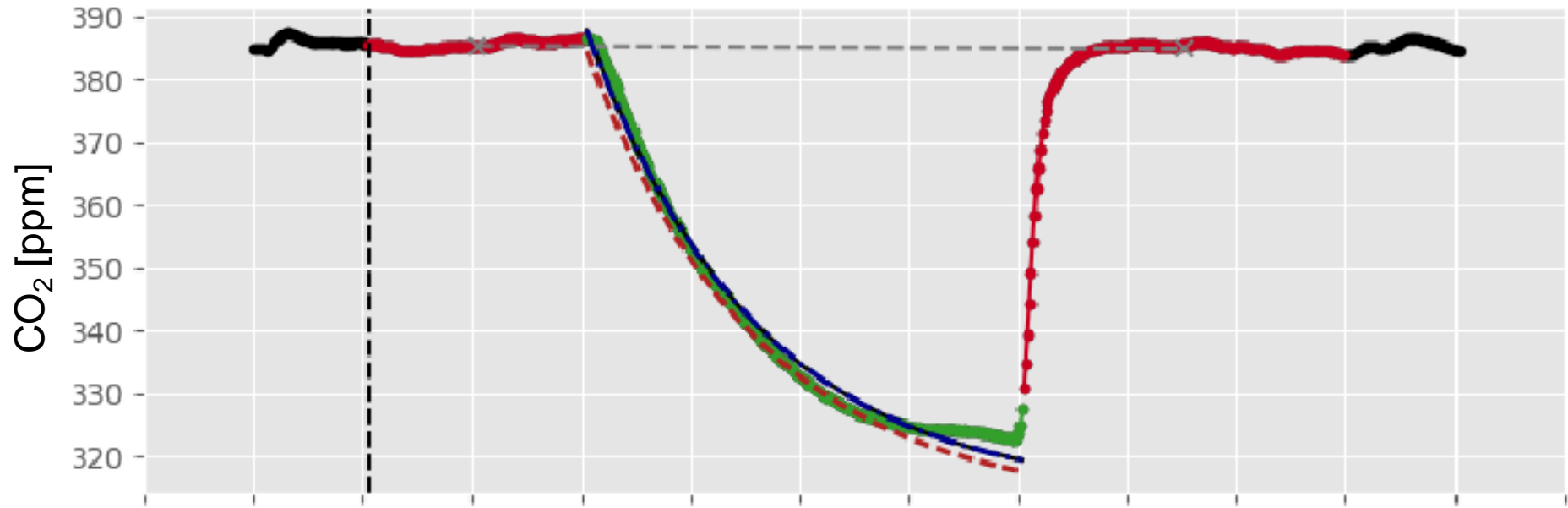

Proefje:

Meten hoeveel CO₂ de planten opnemen

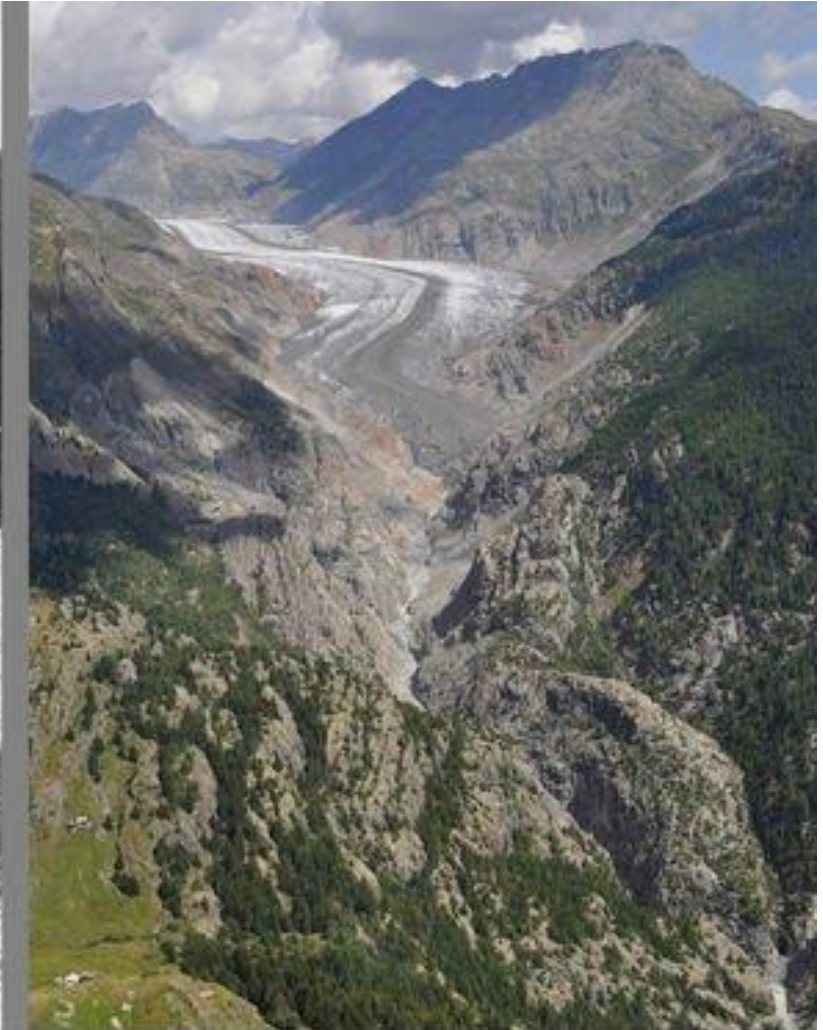

Gevolgen van de opwarming zijn al duidelijk te zien

1855

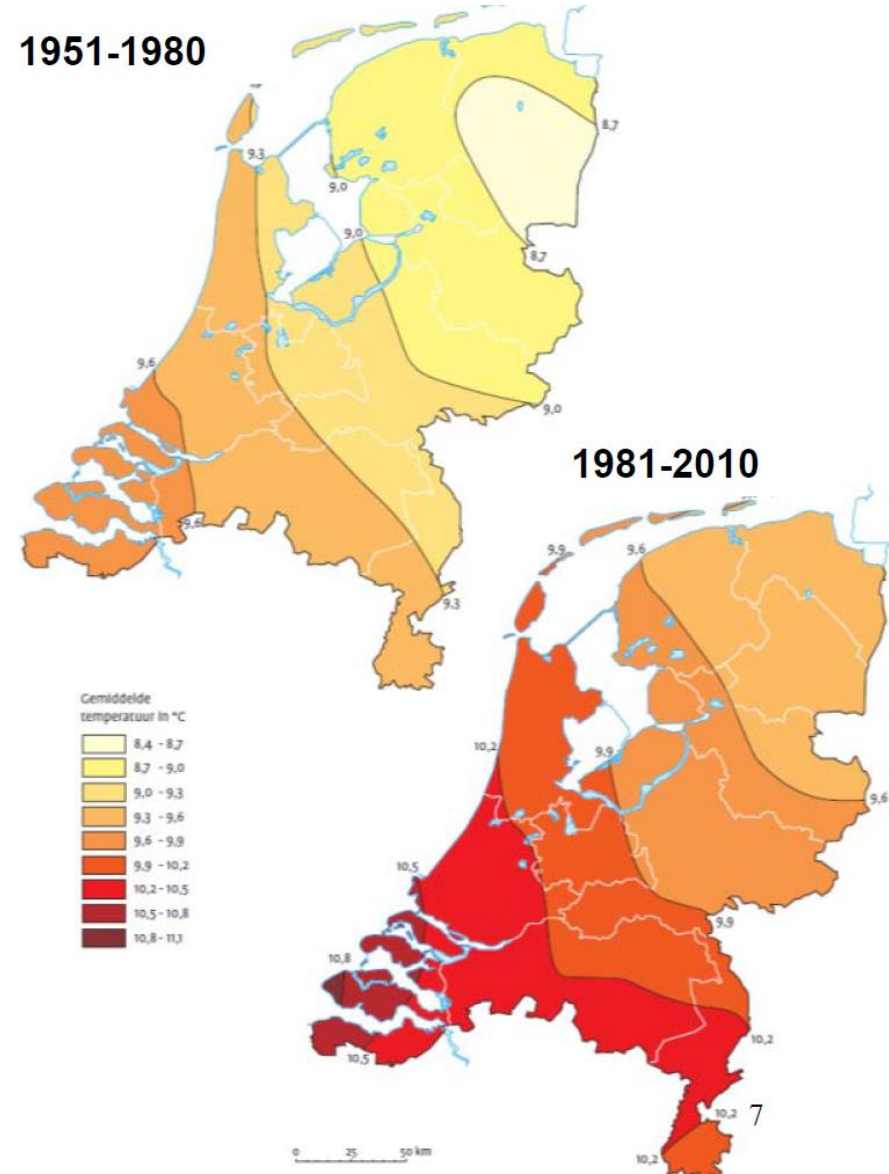
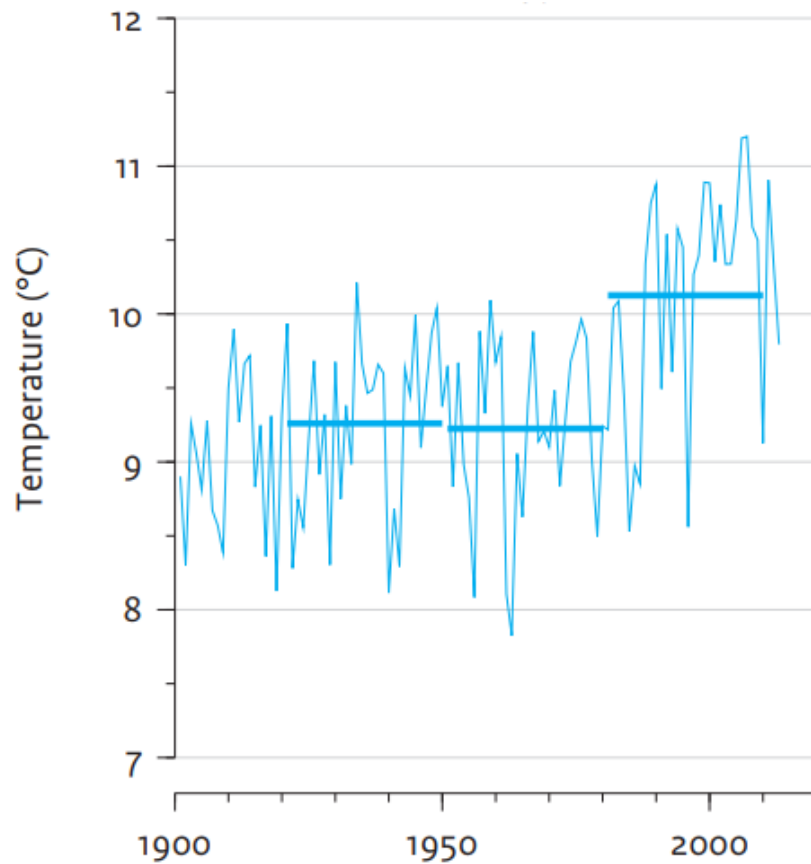
2008

Wat betekent dit voor ons in Nederland?

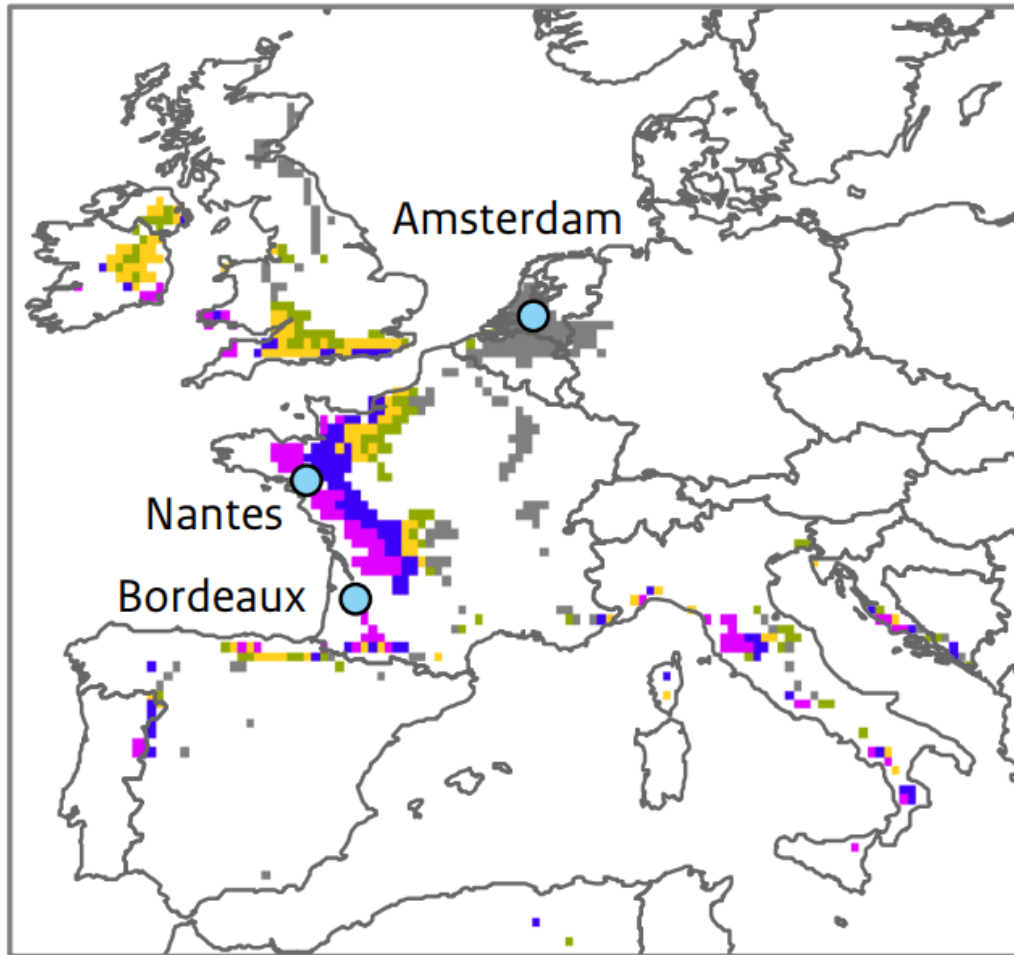

Gemiddelde jaartemperatuur in Nederland (°C)

Winter in Amsterdam in 2050 lijkt op dat in Bordeaux nu

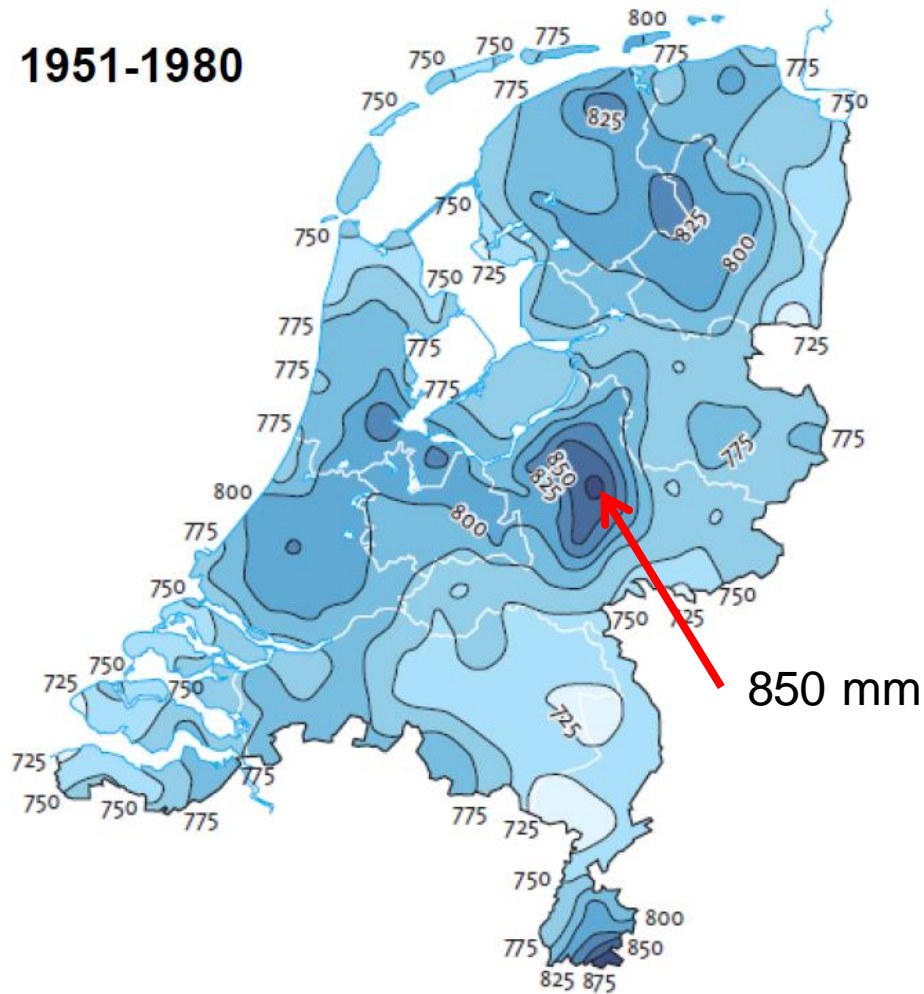

Current / G_L G_H W_L W_H

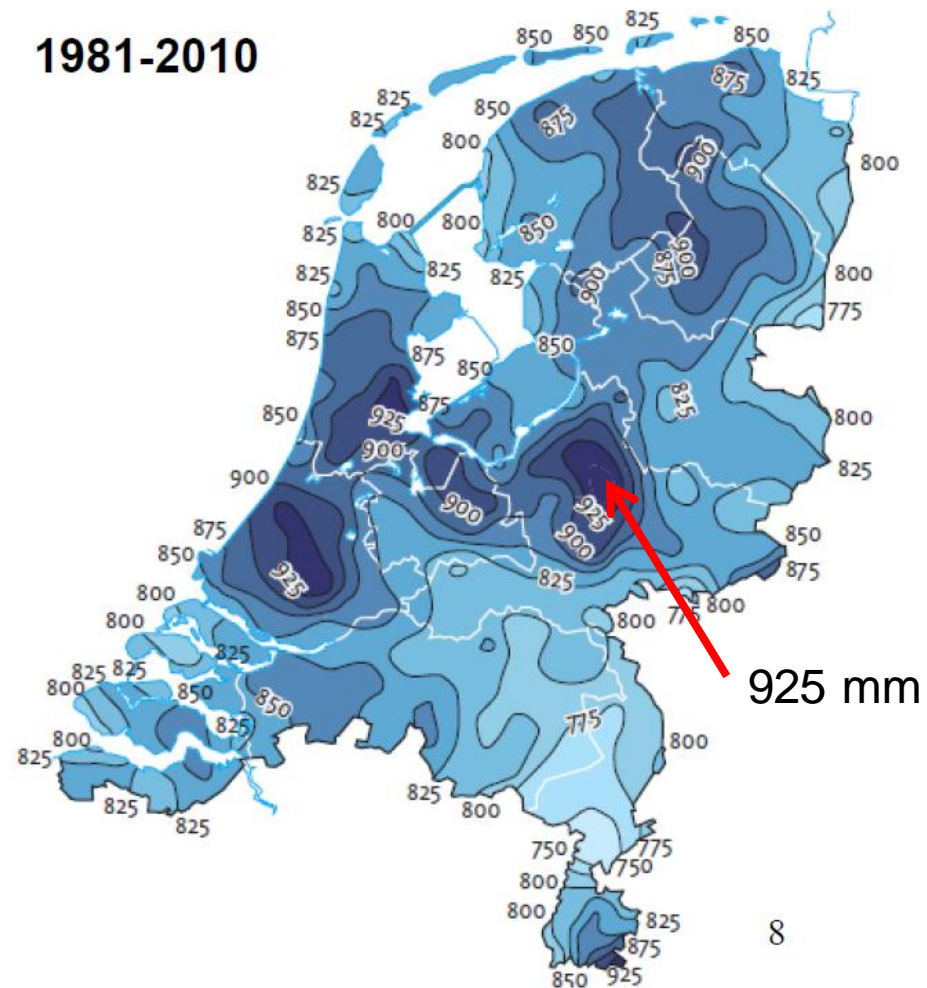

Jaargemiddelde neerslag (mm)

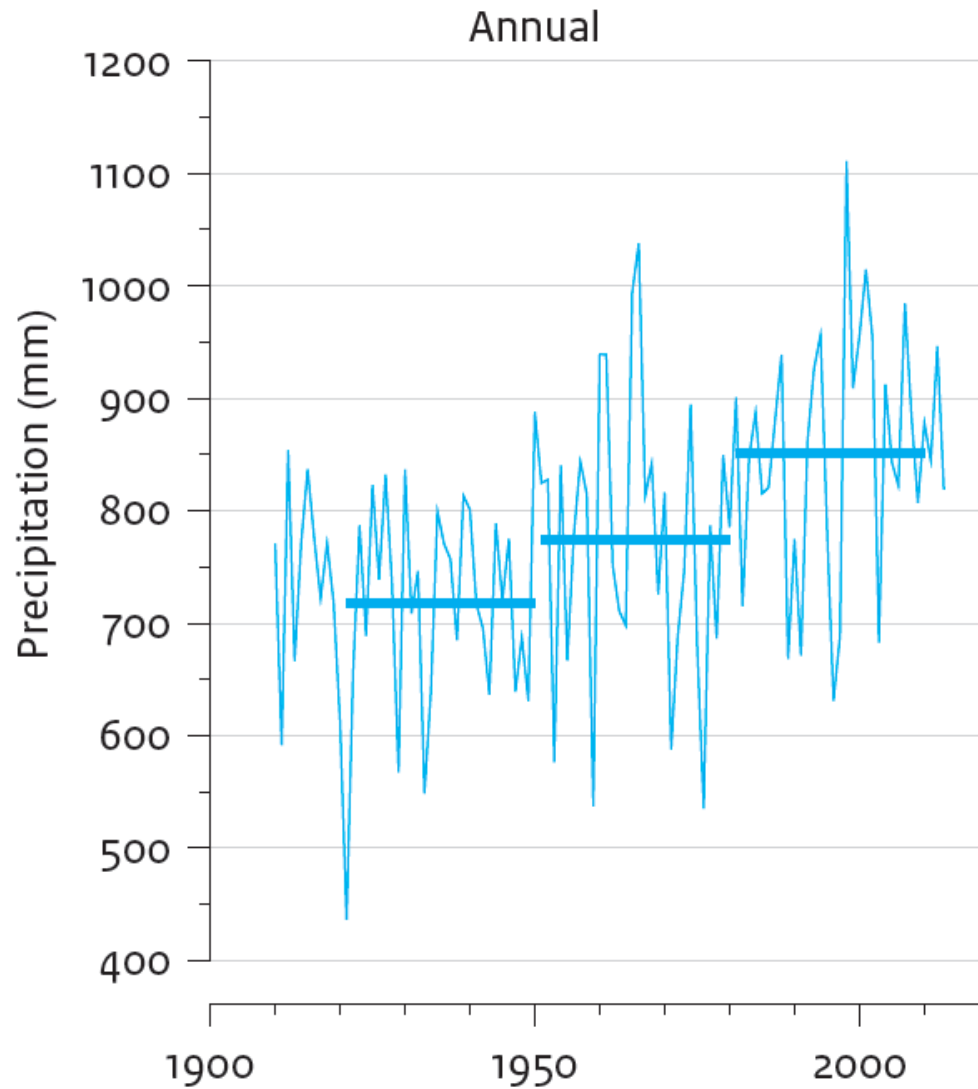
1951-1980

1981-2010

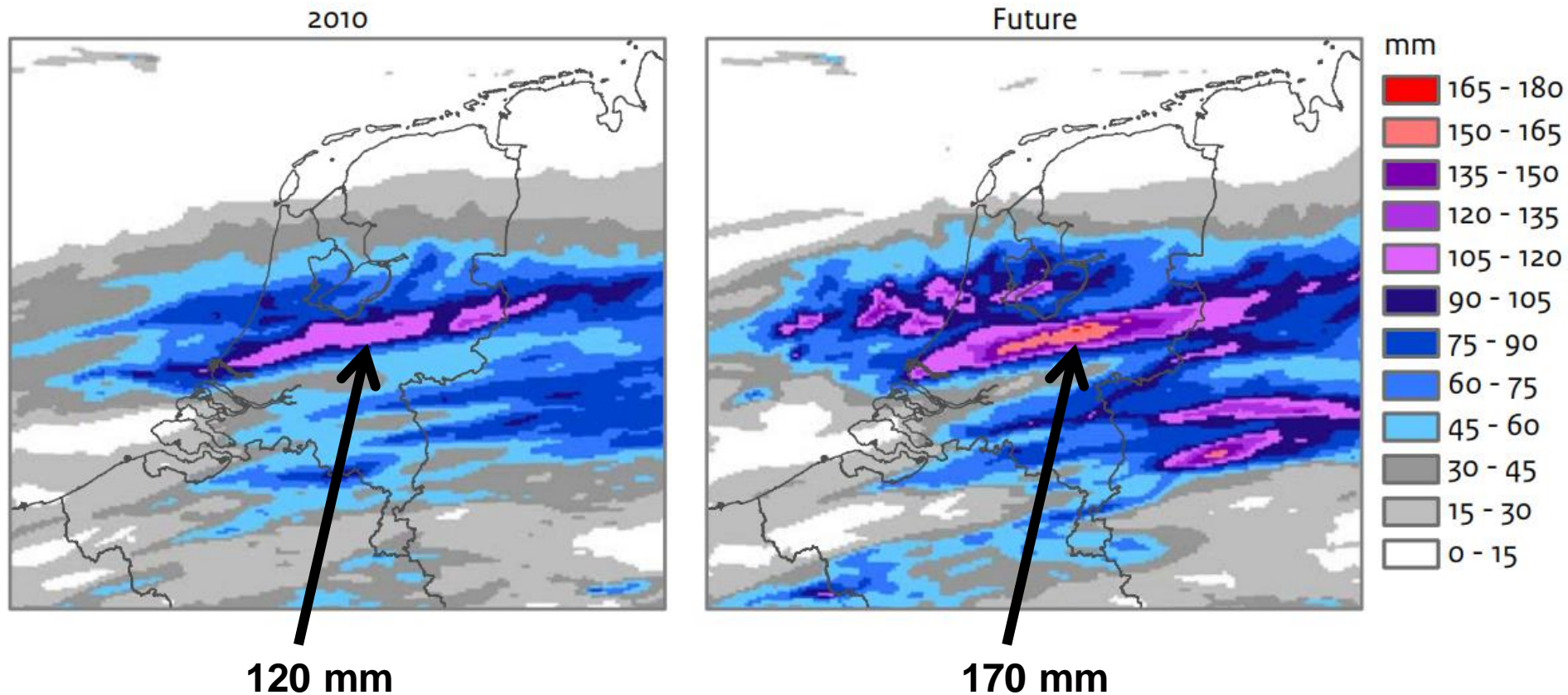

Er valt steeds meer neerslag

Buien zijn een stuk heviger als het 2 °C warmer is

Is een verdere temperatuurstijging een probleem?

Zeespiegelstijging

Hevigere buien: wateroverlast

Warme dagen
worden nog
warmer

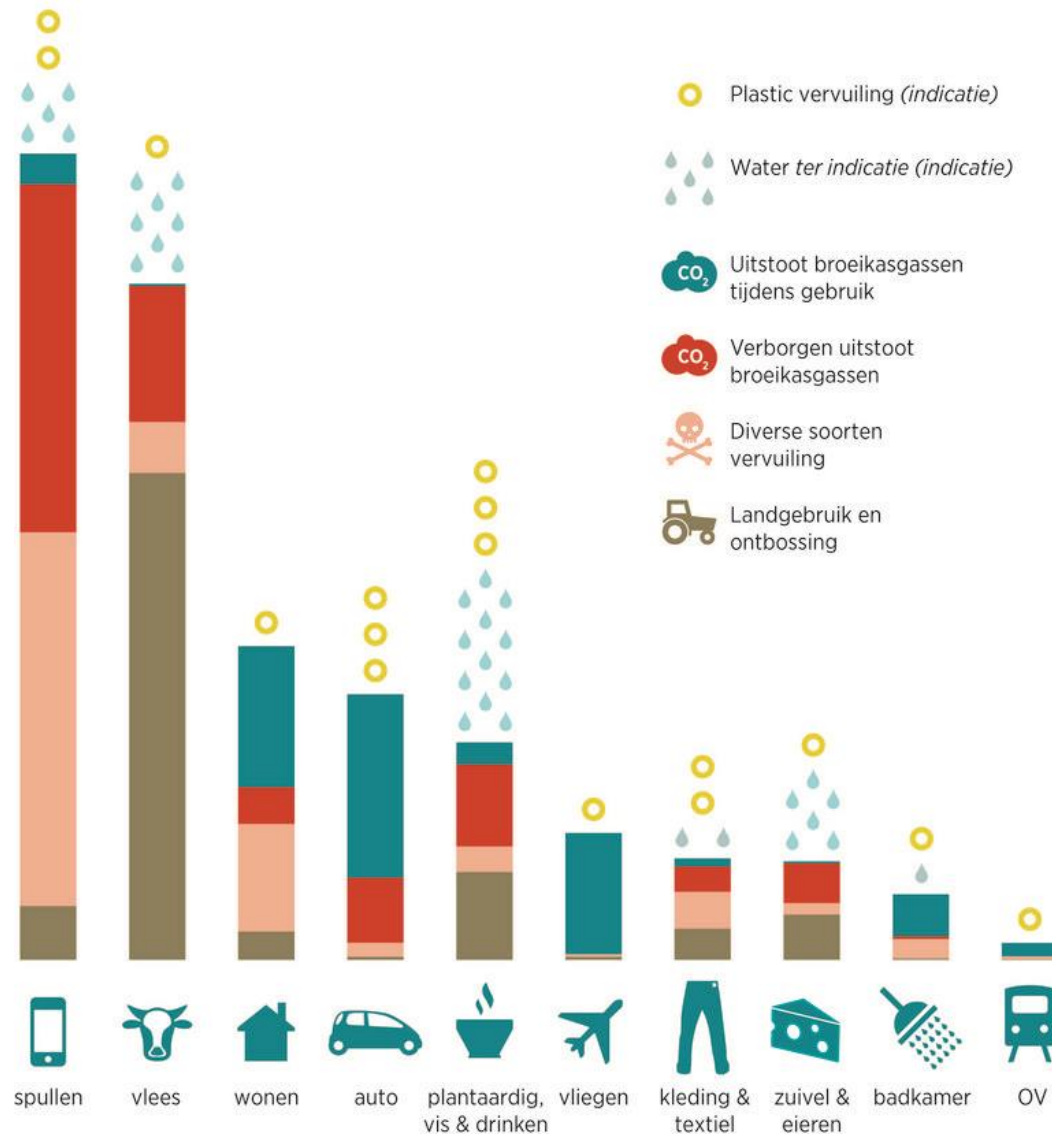

Wat kunnen wij doen om klimaatverandering tegen te gaan?

Bijv. minder vlees:

- Landbouwgrond ipv bossen nodig voor veevoer.
- Een koe stoot methaan uit (broeikasgas!)
- Voor 1 kilo vlees wordt 15.000 L water gebruikt (= 1 jaar douchen)

De impact top-10 van de gemiddelde Nederlander

Bron: De verborgen impact: alles wat je wilt weten én wat je kunt doen om eco-neutraal te leven.

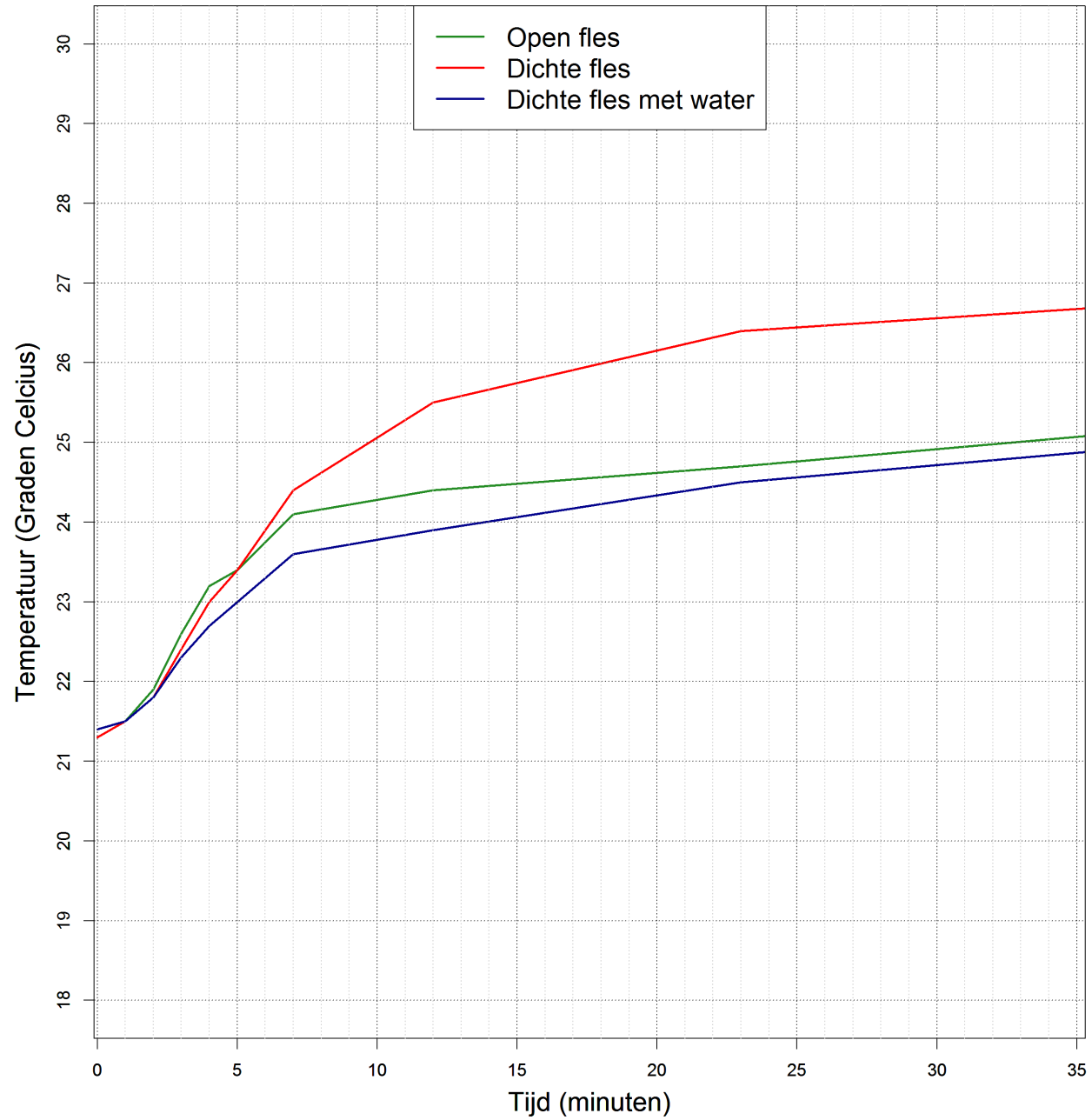
Vragen?

Experiment

Broeikaseffect in een fles

Zeeklimaat

De temperatuur op land wordt beïnvloed door zee.

